

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์สิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชยนาวิไทย” มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชยนาวิไทย ในด้านของผู้ผลิต ประเภท เนื้อหา และปีที่พิมพ์ และเพื่อศึกษาแหล่งสารนิเทศที่มีการรวบรวมสิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชยนาวิไทย ในด้านจำนวน ประเภท และเนื้อหาของสิ่งพิมพ์ รวมทั้งการให้บริการและปัญหาของแหล่งสารนิเทศ

การวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดสมมติฐานไว้ ดังนี้

1. สิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชยนาวิไทยส่วนใหญ่ผลิตโดยสถาบันการศึกษาของรัฐ มีเนื้อหาทางด้านธุรกิจการขนส่งทางเรือ และเป็นสิ่งพิมพ์ประเภทรายงานการวิจัย
2. แหล่งสารนิเทศที่มีการรวบรวมสิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชยนาวิไทยส่วนใหญ่ประสบปัญหาขาดเครื่องมือช่วยค้นสิ่งพิมพ์ในรูปแบบต่าง ๆ อย่างเพียงพอ

การวิจัยครั้งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ใช้แบบบันทึกสิ่งพิมพ์เป็นเครื่องมือหลักในการรวบรวมสิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชยนาวิไทยในแหล่งสารนิเทศจำนวน 17 แห่ง ได้จำนวนสิ่งพิมพ์ทั้งหมดที่นำมาวิเคราะห์ จำนวน 861 รายการ และใช้แบบสัมภาษณ์ สัมภาษณ์ บรรณาธิการ/หัวหน้าหน่วยงานแหล่งสารนิเทศ จำนวน 1 แห่ง ๆ ละ 1 คน รวม 17 คน ผลการวิจัยสามารถสรุปผลและอภิปรายผลได้ดังนี้

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

สิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชยนาวิไทยในด้านผู้ผลิต ประเภท เนื้อหา และปีที่พิมพ์

สิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชยนาวิไทยที่นำมาวิเคราะห์จำนวน 861 รายการ พบว่าหน่วยงานภาครัฐบาลผลิตสิ่งพิมพ์มากที่สุด 691 รายการ(80.3%) จำแนกเป็นหน่วยงานราชการผลิตสิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชยนาวิไทยมากที่สุดคือ 418 รายการ(48.5%) รองลงมาเป็นสถาบันการศึกษาของรัฐบาลผลิตสิ่งพิมพ์จำนวน 130 รายการ(15.1%) ส่วนหน่วยงานภาคเอกชนผลิตสิ่งพิมพ์จำนวน 170 รายการ (19.7%) โดยสำนักพิมพ์และบริษัทผลิต

สิ่งพิมพ์มากที่สุดในจำนวนใกล้เคียงกันคือ 58 รายการและ 57 รายการตามลำดับ นอกจากนี้ ผู้ผลิตในหน่วยงานภาครัฐบาลทุกกลุ่มผลิตสิ่งพิมพ์โดยใช้ชื่อหน่วยงานมากกว่าใช้ชื่อบุคคล ยกเว้นสถาบันการศึกษาประเภทเดียวที่ผลิตสิ่งพิมพ์ในนามบุคคล(12.2%) มากกว่าใช้ชื่อหน่วยงาน ส่วนหน่วยงานภาคเอกชน ปรากฏว่า บริษัท(3.9%) และสำนักพิมพ์(16.5%) ผลิตสิ่งพิมพ์โดยใช้ชื่อบุคคลมากกว่าหน่วยงาน ยกเว้นสมาคมซึ่งผลิตโดยใช้ชื่อหน่วยงาน(5.3%) มากกว่าบุคคล และสถาบันการศึกษาในภาคเอกชนผลิตสิ่งพิมพ์ในนามหน่วยงานและบุคคล ใกล้เคียงกันคือ 2 และ 3 รายการ

สิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชยนาวิไทยเป็นประเภทรายงานและหนังสือมากที่สุด ในจำนวนใกล้เคียงกันคือ 233 รายการ(27.0%) และ 232 รายการ(26.9%) ตามลำดับ รองลงมาคือ สิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง 206 รายการ(23.9%) และจุลสารมีจำนวนน้อยที่สุด 66 รายการ(7.7%) และในจำนวนสิ่งพิมพ์ประเภทรายงานเป็นรายงานวิจัยทางด้านพาณิชยนาวิมากที่สุด จำนวน 168 รายการ(19.5%) รองลงมาเป็นหนังสือทั่วไป 164 รายการ(19.0%)

ส่วนเนื้อหาของสิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชยนาวิไทยที่มีมากที่สุด คือ เนื้อหาทางด้านธุรกิจการขนส่งทางเรือ จำนวน 454 รายการ(52.7%) และมีเนื้อหาย่อยเรื่อง การขนส่งมากที่สุด จำนวน 380 รายการ(44.1%) รองลงมาคือ เนื้อหาทางด้านการทำเรือ จำนวน 146 รายการ(17.0%) และมีเนื้อหาย่อยเรื่องทำเรือ มากที่สุด จำนวน 122 รายการ(14.2%) ส่วนเนื้อหาด้านการเดินเรือมีจำนวนน้อยที่สุด 34 รายการ มีเนื้อหาย่อยด้านเดินเรือมากที่สุด จำนวน 20 รายการ(2.3%) เมื่อพิจารณาเนื้อหาตามประเภทของสิ่งพิมพ์แล้ว พบว่า เนื้อหาทางด้านธุรกิจการขนส่งทางเรือเป็นเนื้อหาที่มีมากในสิ่งพิมพ์หลายประเภท คือ หนังสืออ้างอิง สิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง และรายงาน และปรากฏในสิ่งพิมพ์ประเภทรายงานมากกว่าสิ่งพิมพ์ประเภทอื่น ๆ คือ มีจำนวน 134 รายการ(15.6%) โดยเป็นรายงานวิจัยทางด้านธุรกิจการขนส่งทางเรือมากที่สุด จำนวน 99 รายการ(11.5%) รองลงมาคือ เนื้อหาทางด้านการทำเรือ เป็นเนื้อหาที่มีมากในสิ่งพิมพ์ประเภทรายงาน และปรากฏในสิ่งพิมพ์ประเภทวิจัยมากที่สุดคือ 50 รายการ(5.8%) และเนื้อหาด้านการเดินเรือซึ่งมีจำนวนน้อยที่สุด พบว่าส่วนใหญ่ผลิตเป็นสิ่งพิมพ์ประเภทตำรา คือ 10 รายการ(1.2%) และผลิตเป็นสิ่งพิมพ์ประเภทอื่น ๆ ไม่ถึงร้อยละ 1.0

การผลิตสิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชยนาวิในทุก ๆ 10 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ 2477-2538 พบว่า ผู้ผลิตในหน่วยงานภาครัฐบาลและหน่วยงานภาคเอกชนผลิตสิ่งพิมพ์ช่วงปี 2521-2530 มากที่สุด จำนวน 247 รายการ(28.9%) และ 67 รายการ(7.8%) ตามลำดับ

รองลงมาคือช่วงปี 2531-2538 จำนวน 242 รายการ(28.3%) และ 60 รายการ(7.0%) ตามลำดับ และในปี 2477-2500 ผู้ผลิตทั้งหน่วยงานภาครัฐบาลและเอกชนผลิตสิ่งพิมพ์น้อยที่สุดคือ 15 รายการและ 2 รายการตามลำดับ และการผลิตสิ่งพิมพ์ที่เพิ่มมากขึ้นทุกช่วง 10 ปี พบว่า เป็นผู้ผลิตหน่วยงานราชการ สถาบันการศึกษา และสถาบันการศึกษาของรัฐ

ส่วนประเภทของสิ่งพิมพ์ที่ผลิตในช่วงปี 2521-2530 จำนวน 314 รายการ (36.7%) มีสิ่งพิมพ์ 3 ประเภท คือ หนังสืออ้างอิง รายงาน และจุลสาร มากกว่าช่วงปีอื่น ๆ เมื่อจำแนกตามประเภทของสิ่งพิมพ์ พบว่า มีการผลิตรายงานวิจัยทางด้านพาณิชยนาวิมากที่สุด 83 รายการ(9.7%) รองลงมาคือ รายงานประจำปี จำนวน 52 รายการ(6.1%) และในช่วงปี 2531-2538 จำนวน 302 รายการ(35.3%) มีหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องมากกว่าช่วงปีอื่น ๆ เมื่อจำแนกตามประเภทของสิ่งพิมพ์พบว่า ผลิตหนังสือทั่วไปทางด้านพาณิชยนาวิมากที่สุด 68 รายการ(8.0%) รองลงมาคือ วิจัย จำนวน 47 รายการ(5.5%) และในช่วงปี 2477-2500 มีจำนวนสิ่งพิมพ์น้อยที่สุด คือ 17 รายการ(2.0%) มีการผลิตเฉพาะสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือทั่วไป(0.6%) คู่มือ(0.4%) นามานุกรม(0.2%) รายงานประจำปี (0.5%) และจุลสาร(0.2%) เท่านั้น

สำหรับเนื้อหาของสิ่งพิมพ์ที่ผลิตในช่วงปี 2521-2530 มีการผลิตสิ่งพิมพ์เนื้อหาทางด้านพาณิชยนาวิใน 3 หมวดใหญ่ คือ เนื้อหาด้านการเดินเรือ เนื้อหาการทำเรือ และเนื้อหาด้านวิศวกรรมทางเรือและนาวาสถาปัตยกรรม จำนวน 12 รายการ(1.4%) 60 รายการ (7.0%) และ 27 รายการ(3.2%) ตามลำดับ ผลิตจำนวนมากกว่าช่วงปีอื่น ๆ ในขณะที่ช่วงปี 2531-2538 มีการผลิตสิ่งพิมพ์เนื้อหาทางด้านธุรกิจการขนส่งทางเรือ เนื้อหาตามกฎหมายทางด้านพาณิชยนาวิ และเนื้อหาด้านการประกันภัยทางทะเล จำนวน 185 รายการ (21.6%) 50 รายการ(5.8%) และ 17 รายการ(2.0%) ตามลำดับ มากกว่าช่วงปีอื่น ๆ และในช่วงปี 2477-2500 มีการผลิตสิ่งพิมพ์เนื้อหาทางด้านธุรกิจการขนส่งทางเรือ และเนื้อหาทางด้านกฎหมายทางด้านพาณิชยนาวิเท่ากัน คือ 6 รายการ รองลงมาคือ เนื้อหาด้านการเดินเรือ และการทำเรือ ที่มีจำนวนเท่ากันคือ 2 รายการ และเนื้อหาทางด้านวิศวกรรมทางเรือและนาวาสถาปัตยกรรม มีจำนวนเพียง 1 รายการ และไม่มีการผลิตสิ่งพิมพ์เนื้อหาการประกันภัยทางทะเล

ในผู้ผลิตสิ่งพิมพ์หน่วยงานภาครัฐบาล ซึ่งมีจำนวนสิ่งพิมพ์ที่ผลิต 691 รายการ (ตารางที่ 7) พบว่า หน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจผลิตสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องมากที่สุดคือ 124 รายการ(17.9%) และ 56 รายการ(8.1%) ในขณะที่สถาบันการศึกษาและองค์การระหว่าง

ประเทศ ผลิตรายงานมากที่สุดคือ 93 รายการ(13.5%) และ 15 รายการ(2.2%) ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบตามประเภทสิ่งพิมพ์ที่ผลิตแล้ว พบว่า หน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจ ผลิตรายงานประจำปีมากกว่าหน่วยงานอื่น คือ 85 รายการ(12.3%) และ 50 รายการ (7.2%) ตามลำดับ และสถาบันการศึกษาเป็นหน่วยงานเดียวที่ผลิตวิทยานิพนธ์ จำนวน 42 รายการ(6.1%) สำหรับเนื้อหาสิ่งพิมพ์ที่ผลิตโดยหน่วยงานภาครัฐบาล พบว่า หน่วยงานราชการและสถาบันการศึกษาผลิตสิ่งพิมพ์ที่มีเนื้อหาด้านธุรกิจการขนส่งทางเรือมากที่สุด 267 รายการ(38.6%) และ 80 รายการ(11.6%) ในขณะที่รัฐวิสาหกิจและองค์การระหว่างประเทศผลิตสิ่งพิมพ์เนื้อหาด้านการท่าเรือมากที่สุดคือ 82 รายการ(11.9%)และ 7 รายการ (1.0%) ตามลำดับ

ในผู้ผลิตสิ่งพิมพ์หน่วยงานภาคเอกชน ซึ่งมีจำนวนสิ่งพิมพ์ที่ผลิต 170 รายการ (ตารางที่ 7) พบว่า สถาบันการศึกษา บริษัท และสำนักพิมพ์ ผลิตสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือมากที่สุดคือ 4 รายการ(2.4%) 30 รายการ(17.6%)และ 54 รายการ(31.8%) ตามลำดับ ในขณะที่สมาคม ผลิตสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องมากที่สุด คือ 21 รายการ(12.4%) เมื่อเปรียบเทียบตามประเภทสิ่งพิมพ์ที่ผลิตพบว่า บริษัทและสำนักพิมพ์ ผลิตหนังสือทางด้านพาณิชยนาวิมากกว่าหน่วยงานอื่นคือ 30 รายการ(17.6%) และ 52 รายการ(30.6%) ส่วนตำราทางด้านพาณิชยนาวิ จำนวน 6 รายการ(3.5%) ผลิตโดยสถาบันการศึกษา 4 รายการ(2.4%) และสำนักพิมพ์ 2 รายการ(1.2%) และสมาคมเป็นหน่วยงานที่ผลิตรายงานประจำปีมากที่สุด คือ 21 รายการ(12.4%) สำหรับเนื้อหาสิ่งพิมพ์ที่ผลิตโดยหน่วยงานภาคเอกชนพบว่า สถาบันการศึกษา บริษัทและสมาคมผลิตสิ่งพิมพ์เนื้อหาด้านธุรกิจการขนส่งทางเรือมากที่สุด คือ 5 รายการ(2.9%) 28 รายการ(16.5%) และ 35 รายการ(20.6%) ตามลำดับ ในขณะที่สำนักพิมพ์ผลิตเนื้อหากฎหมายทางด้านพาณิชยนาวิมากที่สุด คือ 41 รายการ (24.1%)

ผลการวิจัยสิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชยนาวิไทยในด้านของผู้ผลิตนั้น พบว่า สิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชยนาวิไทยส่วนใหญ่ผลิตโดยหน่วยงานราชการ อาจเนื่องมาจากหน่วยงานราชการที่ผลิตสิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชยนาวิไทยมีการผลิตสิ่งพิมพ์ทั้งในระดับกระทรวง กรม กอง และผลิตในหน่วยงานหลายหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในกิจการพาณิชยนาวิในระดับประเทศหรือในกิจการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผลงานวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของจินตนา บุญบงการ (2536) ที่พบว่า มีหน่วยงานหลายหน่วยงานที่ผลิตสิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชยนาวิไทย การผลิตสิ่งพิมพ์มีอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2477 จนถึงปัจจุบัน (ตารางที่ 10) ทั้งผลิตสิ่งพิมพ์เพื่อแสดงผลความก้าวหน้าของหน่วยงาน ผลิตเพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน

ตลอดจนเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางด้านพาณิชย์ จึงทำให้จำนวนสิ่งพิมพ์ที่ผลิตมีมาก ในขณะที่ผู้ผลิตที่เป็นสถาบันการศึกษาของรัฐ สิ่งพิมพ์ที่ผลิตช่วงปี 2477-2520 มีจำนวนสิ่งพิมพ์น้อยเพียงแค่ 12 รายการเท่านั้น และมีจำนวนสิ่งพิมพ์เพิ่มขึ้นมากตั้งแต่ปี 2521 เป็นต้นมา ซึ่งเป็นผลจากนโยบายของรัฐในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ.2525-2529 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2525) ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาทางด้านพาณิชย์ในการผลิตบุคลากร เพื่อปฏิบัติการเกี่ยวกับกิจการพาณิชย์บนฝั่งในระดับอุดมศึกษาและต่ำกว่าอุดมศึกษาในสาขาธุรกิจการเดินเรือ เศรษฐศาสตร์การขนส่งทางทะเล การบริหารท่าเรือ ช่างกลเรือ และสถาปัตยกรรมเรือให้เพียงพอต่อความต้องการในการพัฒนากิจการพาณิชย์ของประเทศ และการเปิดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนเดินเรือพาณิชย์ ในปีพ.ศ. 2521 (คู่มือหลักสูตรศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวี, 2538) และการเปิดสาขาวิชาการพาณิชย์นาวีในปีพ.ศ. 2526 (หลักสูตรคณะพาณิชย์ศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) ส่งผลให้สถาบันการศึกษาผลิตสิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชย์มากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ก็มีจำนวนสิ่งพิมพ์ที่ผลิตมากเป็นอันดับรองจากหน่วยงานราชการ

สำหรับเนื้อหาของสิ่งพิมพ์ซึ่งพบว่า สิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชย์นาวีไทยมีเนื้อหาทางด้านธุรกิจการขนส่งทางเรือมากที่สุด 454 รายการ รองลงมาคือ เนื้อหาด้านการเดินเรือ มีจำนวน 146 รายการ อาจเป็นเพราะเนื้อหาทางด้านธุรกิจการขนส่งทางเรือ เป็นเนื้อหาทั่วไปของการประกอบธุรกิจเช่นเดียวกับธุรกิจประเภทอื่น ๆ ประกอบกับความต้องการของผู้ใช้มักจะนำเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อนำไปใช้ในการกำหนดนโยบาย วางแผน การดำเนินธุรกิจ และการตัดสินใจในด้านต่าง ๆ ทั้งในระดับรัฐบาลและเอกชน จึงมีผู้ผลิตทั้งในหน่วยงานราชการ สถาบันการศึกษา บริษัทและสำนักพิมพ์ ให้ความสนใจที่จะผลิตเนื้อหาทางด้านนี้ ทำให้มีจำนวนสิ่งพิมพ์ประเภทต่าง ๆ ที่ผลิตในเนื้อหานี้มีจำนวนค่อนข้างมาก ส่วนเนื้อหาบางหมวด ได้แก่ เนื้อหาการเดินเรือ และเนื้อหาทางด้านวิศวกรรมทางเรือและนาวาสถาปัตยกรรม เป็นเรื่องที่เฉพาะสาขาอย่างมาก การผลิตสิ่งพิมพ์จึงจำกัดเฉพาะผู้ผลิตบางกลุ่มเท่านั้น

ในจำนวนประเภทของสิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชย์นาวีไทยนั้น พบว่า เป็นสิ่งพิมพ์ประเภทรายงานวิจัยจำนวนมากคือ 168 รายการ อาจเป็นเพราะการวิจัยทางด้านพาณิชย์นาวีไทย ส่วนใหญ่มีอยู่เฉพาะในผู้ผลิตหน่วยงานภาครัฐบาล (หน่วยงานราชการ และสถาบันการศึกษา) และการผลิตสิ่งพิมพ์ประเภทรายงานวิจัยในระยะแรกมีจำนวนน้อย โดยเริ่มมีสิ่งพิมพ์ดังกล่าว ตั้งแต่ปี 2501 เป็นต้นมา และจำนวนสิ่งพิมพ์ประเภทวิจัยสูงขึ้นอย่างมากในช่วงปี 2521-2530 ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพาณิชย์ พ.ศ. 2521

ที่ได้ระบุหน้าที่ในการศึกษาและวิจัย และประสานงานในทางวิชาการเกี่ยวกับการขนส่งทางทะเล การประกันภัยทางทะเล การเดินเรือ การสื่อสารและเครื่องช่วยในการเดินเรือ กิจการอยู่เรือ และกิจการท่าเรือ และสอดคล้องกับการส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาทางด้านพาณิชยนาวิ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2525) ทำให้เกิดการตื่นตัวในการศึกษาค้นคว้าทางด้านพาณิชยนาวิมากขึ้น ส่งผลให้มีจำนวนสิ่งพิมพ์ประเภทรายงานวิจัยมากกว่าสิ่งพิมพ์ประเภทอื่น

แหล่งสารนิเทศที่มีการรวบรวมสิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชยนาวิไทย

จำนวน ประเภท และเนื้อหาของสิ่งพิมพ์ที่แหล่งสารนิเทศรวบรวม

สิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชยนาวิไทยที่มีอยู่ในแหล่งสารนิเทศทั้ง 17 แห่ง จำแนกตามประเภทสิ่งพิมพ์ออกเป็นหนังสือ หนังสืออ้างอิง สิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง รายงาน และจุลสาร มีจำนวนทั้งสิ้น 1,515 รายการ มีอยู่ในห้องสมุดสถาบันพาณิชยนาวิมากที่สุดคือ 320 รายการ (21.1%) รองลงมาคือ ห้องสมุดสำนักงานปลัดกระทรวงคมนาคม มี 240 รายการ (15.8%) ส่วนห้องสมุดที่มีสิ่งพิมพ์น้อยที่สุดคือ ห้องสมุดศูนย์การบรรจู้หีบห่อไทย และศูนย์ข้อมูล หอการค้าไทย มีจำนวนเท่ากันคือ 5 รายการ (0.3%)

จำนวนสิ่งพิมพ์แต่ละประเภทที่มีในห้องสมุด พบว่า ห้องสมุดสถาบันพาณิชยนาวิ มีสิ่งพิมพ์ 3 ประเภทมากที่สุดคือ หนังสือ (87 รายการ) รายงาน (104 รายการ) และจุลสาร (23 รายการ) ส่วนห้องสมุด สำนักงานปลัดกระทรวงคมนาคม มีหนังสืออ้างอิง (48 รายการ) และสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง (104 รายการ) มากที่สุด ในขณะที่ ห้องสมุด กรมส่งเสริมการค้าส่งออกและห้องสมุด สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติไม่มีจุลสาร ห้องสมุด ศูนย์การบรรจู้หีบห่อไทยไม่มีหนังสืออ้างอิงและสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง ห้องสมุดสำนักงานตลิ่งก๊กิ แอนด์ กิบบินส์ ไม่มีรายงาน และศูนย์ข้อมูล หอการค้าไทย ไม่มีหนังสือ รายงานและจุลสาร

ส่วนเนื้อหาของสิ่งพิมพ์ที่มีในแหล่งสารนิเทศ พบว่า ห้องสมุดส่วนใหญ่คือ 15 ใน 17 แห่ง มีการรวบรวมสิ่งพิมพ์เนื้อหาทางด้านธุรกิจการขนส่งทางเรือมากกว่าเนื้อหาหมวดอื่น รองลงมาคือ 13 แห่ง รวบรวมสิ่งพิมพ์เนื้อหาทางด้านกฎหมายทางด้านพาณิชยนาวิและเนื้อหาการประกันภัยทางทะเล น้อยที่สุดคือ สิ่งพิมพ์เนื้อหาทางด้านวิศวกรรมการต่อเรือ และนาวาสถาปัตยกรรม และเนื้อหาด้านการเดินเรือ มีจำนวน 5 และ 6 แห่งตามลำดับ มีห้องสมุด

จำนวน 3 แห่งที่รวบรวมเนื้อหาของสิ่งพิมพ์ครบทั้ง 6 หมวดคือ ห้องสมุดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการพาณิชย์ ห้องสมุดสถาบันพาณิชย์นาวิ และห้องสมุดศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวิ และมีห้องสมุดเพียงแห่งเดียวที่รวบรวมสิ่งพิมพ์เนื้อหาด้านธุรกิจการขนส่งทางเรือ หมวดเดียวคือ ห้องสมุดสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

การดำเนินงานสิ่งพิมพ์และการให้บริการของแหล่งสารนิเทศ

ในการดำเนินงานสิ่งพิมพ์ของแหล่งสารนิเทศทั้ง 17 แห่ง พบว่าห้องสมุดส่วนใหญ่คือ 12 ใน 17 แห่งมีการกำหนดนโยบายในการรวบรวมสิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชย์นาวิ ส่วนงบประมาณในการจัดหาสิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชย์นาวิ พบว่า ห้องสมุดส่วนมากคือ 15 จาก 17 แห่งไม่จัดสรรงบประมาณแยก และมีห้องสมุดเพียง 2 แห่งเท่านั้นที่กำหนดนโยบายในการรวบรวมสิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชย์นาวิเป็นลายลักษณ์อักษรและจัดสรรงบประมาณเฉพาะสิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชย์นาวิ คือ ห้องสมุดสถาบันพาณิชย์นาวิ และห้องสมุดศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวิ

สำหรับเครื่องมือช่วยค้นสิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชย์นาวิไทยนั้น พบว่า ห้องสมุดจำนวนสูงสุด จัดทำบัตรรายการ สำหรับค้นสิ่งพิมพ์ทุกประเภท (ยกเว้นวารสาร ซึ่งห้องสมุดส่วนมากจัดทำดรรชนีวารสาร) รองลงมา คือ ฐานข้อมูล และมีห้องสมุดจำนวนน้อยกว่าครึ่งหนึ่ง คือ 1-7 แห่งที่จัดทำบรรณานุกรมและทะเบียนสิ่งพิมพ์ เพื่อค้นสิ่งพิมพ์เกือบทุกประเภท ยกเว้น บรรณานุกรมช่วยค้นรายงานประจำปี รายงานสถิติ และจุลสาร ที่พบว่าไม่มีห้องสมุดแห่งใดจัดทำ เมื่อจำแนกเครื่องมือช่วยค้นสิ่งพิมพ์ที่ห้องสมุดจัดทำ พบว่า ไม่มีห้องสมุดแห่งใดที่ทำเครื่องมือครบทั้ง 4 ประเภท มีห้องสมุดจำนวนเกือบครึ่งคือ 7 แห่งที่จัดทำเครื่องมือช่วยค้น 3 ประเภท ได้แก่ จัดทำเครื่องมือช่วยค้นสิ่งพิมพ์ประเภทบัตรรายการ บรรณานุกรม และฐานข้อมูล (3 แห่ง) จัดทำ บัตรรายการ ทะเบียนสิ่งพิมพ์ และฐานข้อมูล (2 แห่ง) และ จัดทำบัตรรายการ บรรณานุกรม และทะเบียนสิ่งพิมพ์ (2 แห่ง) มีจำนวนห้องสมุด 6 แห่งที่จัดทำเครื่องมือช่วยค้น 2 ประเภทคือ จัดทำบัตรรายการและฐานข้อมูล (2 แห่ง) บัตรรายการและทะเบียนสิ่งพิมพ์ (2 แห่ง) และบรรณานุกรมและฐานข้อมูล (1 แห่ง) ส่วนที่เหลืออีกจำนวน 4 แห่ง เป็นห้องสมุดที่จัดทำเครื่องมือช่วยค้นสิ่งพิมพ์ประเภทเดียวคือ บัตรรายการ (2 แห่ง) ฐานข้อมูล (1 แห่ง) และทะเบียนสิ่งพิมพ์ (1 แห่ง)

ในด้านการจัดหมวดหมู่หนังสือทางด้านพาณิชยนาวิ พบว่า มีจำนวนเกือบครึ่งคือ 8 แห่ง จัดระบบ DC รองลงมาคือ 3 แห่ง จัดระบบ LC และระบบที่คิดขึ้นเอง และห้องสมุด 1 แห่งที่จัดระบบอื่น ๆ คือ ระบบ Mloyd's ได้แก่ ห้องสมุดสำนักงานตลลิกิ แอนด์ กิบบินส์

ส่วนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ห้องสมุดจัดทำฐานข้อมูลสิ่งพิมพ์นั้น พบว่า ห้องสมุดส่วนใหญ่คือ 10 จาก 12 แห่ง ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพียง 1 โปรแกรม จัดทำฐานข้อมูล และในจำนวนนี้มีห้องสมุด จำนวน 6 แห่งที่ใช้ โปรแกรม CDS/ISIS จำนวน 4 แห่ง ใช้โปรแกรมอื่น ๆ ได้แก่ FOXBASE (3 แห่ง) และ INNOPAC (1 แห่ง) ส่วนที่เหลืออีก 2 แห่งมีการใช้โปรแกรมมากกว่า 1 โปรแกรมในการทำฐานข้อมูลสิ่งพิมพ์ คือ ห้องสมุด ศูนย์ฝึกพาณิชยนาวิ (โปรแกรม DBASE, CDS/ISIS และ EXCEL) ห้องสมุดสถาบัน พาณิชยนาวิ (โปรแกรม DBASE และ EXCEL)

การจัดเก็บสิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชยนาวินั้น พบว่า ห้องสมุดจำนวนมากที่สุดจัดเก็บหนังสือทั่วไป (14 แห่ง) ตำรา (11 แห่ง) รายงานการวิจัย (9 แห่ง) และรายงานการสัมมนา(12 แห่ง) จัดเก็บรวมกับสิ่งพิมพ์อื่น ๆ และในขณะที่ จัดเก็บพจนานุกรม(12 แห่ง) นามานุกรม(13 แห่ง) บรรณานุกรม(12 แห่ง) วารสาร(15 แห่ง) รายงานประจำปี (13 แห่ง) วิทยานิพนธ์(17 แห่ง) และจุลสาร(8 แห่ง)จัดเก็บแยกเป็นมุม และการจัดเก็บสิ่งพิมพ์บางประเภทได้แก่ รายงานสถิติ ที่มีห้องสมุดจำนวน 7 แห่งเท่านั้น จัดเก็บรวมกับสิ่งพิมพ์อื่น และจัดเก็บแยกเป็นมุม และคู่มือที่มีห้องสมุดจำนวนใกล้เคียงกันจัดเก็บแยกเป็นมุม (9 แห่ง) และจัดเก็บรวมกับสิ่งพิมพ์อื่น(8 แห่ง) ส่วนชั้นหนังสือที่ใช้ในการจัดเก็บสิ่งพิมพ์ใน ห้องสมุดจำนวนมากที่สุดคือ 15 แห่ง ใช้ชั้นเปิดในการเก็บสิ่งพิมพ์ทุกประเภท ยกเว้นห้องสมุดจำนวน 2 แห่งเท่านั้น ที่ใช้ชั้นปิดในการจัดเก็บสิ่งพิมพ์เกือบทุกประเภท ยกเว้นวารสารที่ใช้ชั้นเปิดคือ ห้องสมุด การท่าเรือแห่งประเทศไทย และห้องสมุด ศูนย์การบรรจุหีบห่อไทย

ในด้านการให้บริการของแหล่งสารนิเทศพบว่า ห้องสมุดทุกแห่งเปิดให้บริการทั้งบุคคลภายในและบุคคลภายนอก สำหรับประเภทของบริการที่มีอยู่ในห้องสมุดทุกแห่งคือ บริการให้อ่านในห้องสมุดและบริการตอบคำถามและช่วยค้นคว้า รองลงมาคือ 14 แห่ง ได้แก่ บริการยืมคืน และบริการที่มีน้อยที่สุด คือ 3 แห่ง ได้แก่ บริการหนังสือจอง บริการค้นฐานข้อมูลระบบออนไลน์และบริการค้นฐานข้อมูลซีดีรอม ส่วนห้องสมุดที่จัดบริการประเภทต่าง ๆ มากที่สุด คือ 10 ประเภท มีในห้องสมุด 3 แห่ง คือ ห้องสมุดสำนักงานปลัดกระทรวงคมนาคม ห้องสมุดสถาบันพาณิชยนาวิ และห้องสมุดสำนักงานตลลิกิ แอนด์ กิบบินส์ รองลงมา คือ 9 ประเภท มีในห้องสมุด 2 แห่ง คือ ห้องสมุดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม

การพาณิชย์นาวี และห้องสมุดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน และบริการที่จัดให้น้อยที่สุดคือ 4 ประเภทได้แก่ บริการให้อ่านในห้องสมุด บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า บริการการกฤตภาค และบริการถ่ายเอกสาร มีในห้องสมุด 2 แห่งคือ ห้องสมุดกรมส่งเสริมการส่งออก และศูนย์ข้อมูล หอการค้าไทย

ปัญหาและข้อเสนอแนะของแหล่งสารนิเทศ

ปัญหาของแหล่งสารนิเทศ

แหล่งสารนิเทศที่มีการรวบรวมสิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชย์นาวีไทย ส่วนใหญ่ประสบปัญหาทั่วไปทุกข้อในระดับปานกลาง และประสบปัญหาการดำเนินงานและการให้บริการสิ่งพิมพ์ในระดับมากและระดับปานกลางในบางหัวข้อ เมื่อพิจารณารายละเอียดปัญหาของห้องสมุดแต่ละข้อแล้ว พบว่า

ห้องสมุดส่วนใหญ่ประสบปัญหาทั่วไปเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ปัญหาจำนวนเนื้อที่ของห้องสมุด ปัญหาจำนวนบุคลากรทั้งในระดับวิชาชีพ และระดับเจ้าหน้าที่ ปัญหาจำนวนสิ่งพิมพ์ทั้งหมดของห้องสมุด จำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ที่มีใช้ใน งานห้องสมุด สภาพแวดล้อมและปัญหางบประมาณที่ได้รับจัดสรรทั้งหมด ยกเว้นปัญหาเรื่องวันและเวลาทำการของห้องสมุด และปัญหาสถานที่ตั้งของห้องสมุดที่พบว่าไม่มีจำนวนไม่ถึงครึ่งหนึ่งที่ตอบว่ามีปัญหา ส่วนระดับของปัญหาทั่วไปของห้องสมุดพบว่า ปัญหาทุกข้อมีระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาตามค่าเฉลี่ยแล้ว พบว่า ระดับของปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ปัญหาด้านบุคลากรทั้งในระดับวิชาชีพและระดับเจ้าหน้าที่มีจำนวนไม่เพียงพอ มีผู้เสนอให้แหล่งสารนิเทศควรมีบุคลากรประจำสำหรับการดำเนินงานสิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชย์นาวี หรือการเพิ่มจำนวนบุคลากรทั้งในระดับวิชาชีพและระดับเจ้าหน้าที่ให้เพียงพอในการดำเนินงานของห้องสมุด ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาคือ ปัญหาสถานภาพของห้องสมุดที่ไม่ตรงกับสายงาน ทำให้ไม่ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควรจากหน่วยงานต้นสังกัด

ส่วนปัญหาการดำเนินงานและการให้บริการสิ่งพิมพ์ พบว่า ห้องสมุดส่วนใหญ่มี ปัญหาเรื่องของสิ่งพิมพ์ที่ให้บริการและการจัดหาสิ่งพิมพ์คือ สิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชย์นาวีที่ผลิตในโอกาสต่าง ๆ มีจำนวนน้อยและเผยแพร่ในวงจำกัด สิ่งพิมพ์มีการผลิตในหลายหน่วยงานทำให้ลำบากในการจัดหา สิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชย์นาวีที่เป็นภาษาต่างประเทศมีราคาแพง อีกทั้งงบประมาณของห้องสมุดส่วนใหญ่มีจำกัดคือ 30,000- 100,000 บาท (ตาราง

ที่ 4) ซึ่งต้องใช้ในการจัดหาสิ่งพิมพ์ทางด้านอื่น ๆ ด้วยคือไม่ได้จัดงบประมาณเฉพาะสิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชยนาวิ(ตารางที่ 20) ส่งผลให้จำนวนสิ่งพิมพ์ที่ให้บริการมีไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของกันยา อ้อประเสริฐ(2530) ที่พบว่า ปัญหาของแหล่งสารนิเทศท้องถิ่นตะวันตกมีปัญหารื่องจำนวนสิ่งพิมพ์ที่ให้บริการไม่เพียงพอ ซึ่งเป็นผลจากการขาดบุคลากรรับผิดชอบโดยตรงในการจัดหาสิ่งพิมพ์ รวมทั้งสิ่งพิมพ์ที่จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสต่าง ๆ มีการพิมพ์และเผยแพร่ในวงจำกัด ทำให้มีสิ่งพิมพ์ท้องถิ่นให้บริการไม่เพียงพอ ปัญหามากในระดับรองลงมาคือ บุคลากรไม่มีความรู้ในเนื้อหาทางด้านพาณิชยนาวิดีเพียงพอที่จะให้บริการ ส่วนระดับของปัญหาของการดำเนินงานและการให้บริการสิ่งพิมพ์ของห้องสมุด พบว่า ห้องสมุดมีปัญหาระดับมากในเรื่องของสิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชยนาวิมีให้บริการไม่เพียงพอ สิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชยนาวิไทยที่ผลิตในโอกาสต่าง ๆ มีน้อยและเผยแพร่ในวงจำกัด รองลงมาคือ บุคลากรไม่มีความรู้ในเนื้อหาทางด้านพาณิชยนาวิดีเพียงพอที่จะให้บริการ

จากผลการวิจัยแหล่งสารนิเทศที่มีการรวบรวมสิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชยนาวิไทยสรุปได้ว่า ห้องสมุดส่วนใหญ่ประสบปัญหาทั่วไปและปัญหาการดำเนินงานและการให้บริการสิ่งพิมพ์ โดยประสบปัญหาเรื่องของสิ่งพิมพ์ที่ให้บริการ และการจัดหาสิ่งพิมพ์ คือ สิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชยนาวิที่ผลิตในโอกาสต่าง ๆ มีจำนวนน้อยและเผยแพร่ในวงจำกัด สิ่งพิมพ์ผลิตในหลายหน่วยงาน สิ่งพิมพ์เป็นภาษาต่างประเทศมีราคาแพง งบประมาณของห้องสมุดมีจำกัด ทำให้ลำบากในการจัดหาเพื่อให้บริการ ส่งผลให้จำนวนสิ่งพิมพ์ที่ให้บริการมีจำนวนน้อย ประกอบกับปัญหาทั่วไปของห้องสมุดที่มีจำนวนบุคลากรทั้งในระดับวิชาชีพและระดับเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ และปัญหาของบุคลากรที่ให้บริการไม่มีความรู้ในเนื้อหาทางด้านพาณิชยนาวิดีเพียงพอที่จะให้บริการ ทำให้ห้องสมุดขาดบุคลากรที่จะรับผิดชอบในการดำเนินงานสิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชยนาวิโดยตรง สำหรับปัญหาเรื่องเครื่องมือช่วยค้นได้แก่ห้องสมุดขาดเครื่องมือช่วยค้นสิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชยนาวิในรูปแบบต่าง ๆ อย่างเพียงพอ และเครื่องมือช่วยค้นสิ่งพิมพ์ที่ห้องสมุดจัดทำขึ้นมีรูปแบบไม่เหมาะสม ต่อการเข้าถึงสิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชยนาวิในรูปแบบต่าง ๆ อย่างเพียงพอ นั้น พบว่า ห้องสมุดส่วนใหญ่ คือ 13-14 แห่ง ประสบปัญหาเรื่องเครื่องมือช่วยค้นสิ่งพิมพ์ ส่วนระดับของปัญหา พบว่า เป็นปัญหาระดับปานกลางนั้น ทั้งนี้เป็นเพราะห้องสมุดจำนวนมากจัดทำเครื่องมือช่วยค้นประเภทบัตรรายการ รองลงมาคือ ฐานข้อมูล สำหรับการค้นสิ่งพิมพ์บางประเภทที่มีการใช้มาก ได้แก่ หนังสือและตำราทางด้านพาณิชยนาวิ แต่การทำเครื่องมือช่วยค้นสิ่งพิมพ์บางประเภท เช่น บรรณานุกรมช่วยค้นรายงานประจำปี รายงานสถิติ และจุลสารทางด้านพาณิชยนาวิ ยังไม่มีห้องสมุดแห่งใดที่จัดทำเครื่องมือประเภทนี้ จึงทำให้การใช้ประโยชน์สิ่งพิมพ์ได้ไม่เต็มที่ นอก

จากนี้การให้บริการของห้องสมุดทางด้านพาณิชยนาวิซึ่งมีลักษณะเป็นห้องสมุดเฉพาะ ผู้ให้บริการจะเป็นหลักในการช่วยผู้ใช้ให้เข้าถึงสิ่งพิมพ์ที่ต้องการได้แทนการใช้ประโยชน์จากเครื่องมือช่วยค้นสิ่งพิมพ์ต่างๆ จึงทำให้ห้องสมุดส่วนใหญ่เห็นว่าปัญหาเรื่องเครื่องมือช่วยค้นสิ่งพิมพ์มีระดับปัญหาปานกลาง ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของกันยา อื่อประเสริฐ (2530) ที่พบว่า แหล่งสารนิเทศท้องถิ่นส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องเครื่องมือช่วยค้นสำหรับทรัพยากรสารนิเทศท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะของแหล่งสารนิเทศ

ห้องสมุด ได้ให้ข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานและการให้บริการสิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชยนาวิ โดยมีข้อเสนอแนะที่มีจำนวนผู้ตอบตั้งแต่ 3 แห่งขึ้นไป ได้แก่

1. การให้บริการสิ่งพิมพ์ ผู้ให้บริการควรมีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาทางด้านพาณิชยนาวิดีเพียงพอที่จะให้บริการผู้ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และควรมีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาสำหรับให้บริการเนื้อหาทางด้านพาณิชยนาวิที่เฉพาะเจาะจง รวมทั้งห้องสมุดควรมีการเพิ่มประเภทของบริการในห้องสมุด ได้แก่ บริการจัดทำบรรณานุกรมช่วยค้นสิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชยนาวิทุกประเภท จัดทำสารนิเทศเลือกสรรเฉพาะบุคคล (มีผู้เสนอแนะ 11 คน)
2. ห้องสมุดควรมีจำนวนบุคลากรที่เพียงพอต่อการดำเนินงานของห้องสมุด และควรมีบุคลากรประจำในการดำเนินงานสิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชยนาวิ (มีผู้เสนอแนะ 6 ราย)
3. ในด้านการจัดหาสิ่งพิมพ์ ควรมีความร่วมมือระหว่างห้องสมุดในการจัดหาและแลกเปลี่ยนสิ่งพิมพ์ อีกทั้งการปฏิบัติงานของห้องสมุดควรมีการกำหนดนโยบายในการรวบรวมสิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชยนาวิที่ชัดเจนเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน(มีผู้เสนอแนะ 6 ราย)
4. เครื่องมือช่วยค้นสิ่งพิมพ์นั้น ห้องสมุดควรมีการเพิ่มเครื่องมือช่วยค้นกับสิ่งพิมพ์ทุกประเภท อีกทั้งควรมีการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการค้นสิ่งพิมพ์มากขึ้น (มีผู้เสนอแนะ 5 ราย)
5. ห้องสมุดควรมีสถานที่จัดเก็บสิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชยนาวิ โดยเฉพาะ (มีผู้เสนอแนะ 3 ราย)

6. ควรมีความร่วมมือระหว่างห้องสมุด ในการรวบรวมสิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชย-
 นาวิ โดยอาจมีห้องสมุด 1 แห่งที่จะเป็นศูนย์กลางในการประสานความร่วมมือของห้องสมุด
 ด้วยกัน (มีผู้เสนอแนะ 3 ราย)

การทดสอบสมมติฐาน

สำหรับการทดสอบสมมติฐานตามที่กำหนดไว้ ผลการวิจัยพบว่า มีทั้งผลการวิจัย
 ที่สอดคล้อง และไม่สอดคล้องตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 สิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชยนาวิไทยส่วนใหญ่ผลิตโดยสถาบัน
 การศึกษาของรัฐ มีเนื้อหาทางด้านธุรกิจการขนส่งทางเรือ และเป็นสิ่งพิมพ์ประเภทรายงาน
 การวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ในด้านของผู้ผลิตสิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชยนาวิไทยส่วนใหญ่
 เป็นหน่วยงานราชการ ทั้งนี้เพราะมีหน่วยงานราชการทั้งในระดับกระทรวง กรม กอง รับผิดชอบ
 ชอบในกิจการทางด้านพาณิชยนาวิและกิจการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง หลายหน่วยงานผลิตสิ่ง
 พิมพ์ทางด้านพาณิชยนาวิ อีกทั้งการผลิตสิ่งพิมพ์เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีสิ่งพิมพ์ที่ผลิต
 จำนวนมาก ในขณะที่สถาบันการศึกษาของรัฐมีหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบทางการจัดการ
 เรียนการสอนทางด้านพาณิชยนาวิตามนโยบายของรัฐมีจำนวน 4 แห่งเท่านั้น ทำให้มี
 จำนวนสิ่งพิมพ์ที่ผลิตน้อยกว่าหน่วยงานราชการ จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ว่า
 สิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชยนาวิไทยที่ผลิตส่วนใหญ่ผลิตโดยสถาบันการศึกษาของรัฐ

ในด้านของเนื้อหาของสิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชยนาวิไทย ผลการวิจัยพบว่า สิ่ง
 พิมพ์มีเนื้อหาทางด้านธุรกิจการขนส่งทางเรือมีจำนวนมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่
 กำหนดไว้ว่า สิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชยนาวิไทยส่วนใหญ่มีเนื้อหาทางด้านธุรกิจการขนส่ง
 ทางเรือ

ในด้านของประเภทของสิ่งพิมพ์ พบว่า สิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชยนาวิที่มีการผลิต
 จำนวนสูงสุดคือ สิ่งพิมพ์ประเภทรายงานการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ว่า
 สิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชยนาวิไทยส่วนใหญ่เป็นสิ่งพิมพ์ประเภทรายงานการวิจัย

สมมติฐานข้อที่ 2 แหล่งสารสนเทศที่มีการรวบรวมสิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชยนาวิ
ไทยส่วนใหญ่ ประสบปัญหาขาดเครื่องมือช่วยค้นสิ่งพิมพ์ในรูปแบบต่าง ๆ อย่างเพียงพอ

ผลการวิจัยพบว่า ห้องสมุดส่วนใหญ่ประสบปัญหาทั่วไป และปัญหาการดำเนินงานและการให้บริการสิ่งพิมพ์ทุกข้อ (ยกเว้นปัญหาเรื่อง วันและเวลาทำการของห้องสมุด ปัญหาสถานที่ตั้งของห้องสมุดและปัญหาขั้นตอนการเบิกจ่ายเงินในการจัดซื้อสิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชยนาวิ ที่มีจำนวนห้องสมุดไม่ถึงครึ่งหนึ่ง คือ 6-8 แห่ง ประสบปัญหา) สำหรับปัญหาเรื่องเครื่องมือช่วยค้น ได้แก่ ปัญหาห้องสมุดขาดเครื่องมือช่วยค้นสิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชย-นาวิในรูปแบบต่าง ๆ อย่างเพียงพอ และเครื่องมือช่วยค้นสิ่งพิมพ์ที่ห้องสมุดจัดทำขึ้นมีรูปแบบไม่เหมาะสมต่อการเข้าถึงสิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชยนาวิในรูปแบบต่าง ๆ อย่างเพียงพอ นั้น พบว่า ห้องสมุดส่วนใหญ่ (13-14 แห่ง) ประสบปัญหาเรื่องเครื่องมือช่วยค้น เช่นเดียวกัน แต่เมื่อพิจารณาระดับปัญหาแล้ว พบว่า ปัญหาเรื่องเครื่องมือของห้องสมุดมีปัญหาระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะห้องสมุดส่วนใหญ่จัดทำเครื่องมือช่วยค้นสิ่งพิมพ์ประเภทต่าง ๆ แต่ข้อจำกัดพบว่า การจัดทำเครื่องมือสำหรับสิ่งพิมพ์เฉพาะสิ่งพิมพ์บางประเภทที่มีการใช้มาก ได้แก่ ตำรา และหนังสือทางด้านพาณิชยนาวิ ส่วนสิ่งพิมพ์ประเภทอื่น ๆ ห้องสมุดมีการจัดทำเครื่องมือไม่ทั่วถึง หรือในสิ่งพิมพ์บางประเภทก็ไม่มีการจัดทำเครื่องมือช่วยค้นเลย จึงทำให้ประโยชน์ของการใช้สิ่งพิมพ์ลดน้อยลง แต่ด้วยลักษณะของการให้บริการของบรรณารักษ์หรือผู้ปฏิบัติงานในห้องสมุด สามารถช่วยผู้ใช้ให้เข้าถึงสิ่งพิมพ์ที่ต้องการได้ จึงทำให้ห้องสมุดส่วนใหญ่มีความเห็นว่าปัญหาเรื่องเครื่องมือช่วยค้นสิ่งพิมพ์อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผลการวิจัยพบว่าสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า การที่จะรวบรวมสิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชยนาวิเพื่อให้บริการในแหล่งสารสนเทศนั้น ยังไม่สามารถทำได้มากเท่าที่ควร ซึ่งอาจเนื่องจากข้อจำกัดทางด้านสิ่งพิมพ์ มีสิ่งพิมพ์บางประเภทน้อย อีกทั้งสิ่งพิมพ์เองก็มีการผลิตในหลายหน่วยงานเป็นอุปสรรคอย่างมากต่อการจัดหาสิ่งพิมพ์ ข้อจำกัดของแหล่งสารสนเทศในด้านต่าง ๆ ได้แก่ บุคลากร งบประมาณ การดำเนินงานและการให้บริการสิ่งพิมพ์ ผู้วิจัยขอเสนอแนะในเรื่องของสิ่งพิมพ์ การดำเนินงานและให้บริการของแหล่งสารสนเทศ ดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ผลิต

1. ผู้ผลิตสิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชยนาวิทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน ควรผลิตสิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชยนาวิบางประเภทที่มีการผลิตน้อย ได้แก่ วารสาร พจนานุกรม และบรรณานุกรมสิ่งพิมพ์ มากขึ้น เช่น การเสนอบทความหรือเรื่องราวต่าง ๆ ทางด้านพาณิชยนาวิ จากวารสารซึ่งมักจะเป็นข้อมูลที่ทันสมัย หรือการให้คำอธิบายคำศัพท์ทางด้านพาณิชยนาวิ หรือรายชื่อสิ่งพิมพ์ที่น่าสนใจทางด้านพาณิชยนาวิ ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการศึกษาและอ้างอิงทางด้านพาณิชยนาวิต่อไป

2. ผู้ผลิตควรพิจารณาเนื้อหาของสิ่งพิมพ์ที่มีการผลิตน้อย ได้แก่ เนื้อหาด้านการเดินเรือ เนื้อหาด้านวิศวกรรมต่อเรือและนาวาสถาปัตยกรรม และเนื้อหาด้านการประกันภัย เป็นต้น โดยการส่งเสริมให้มีการผลิตมากขึ้น รวมทั้งการผลิตเนื้อหาด้านอื่น ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียน การสอน การศึกษาค้นคว้าอ้างอิง เพื่อพัฒนาวิชาการพาณิชยนาวิทั้งในระดับการปฏิบัติการและการวางแผนในระดับประเทศต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับแหล่งสารสนเทศ

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า ห้องสมุดส่วนใหญ่ประสบปัญหาต้องการบุคลากรที่มีความรู้ทางด้านพาณิชยนาวิเพียงพอในการให้บริการเนื้อหาของสิ่งพิมพ์ ผู้ให้บริการควรเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ในสาขาวิชาการ เพื่อให้การปฏิบัติงานเจาะลึกลงไปในสาขาวิชาเฉพาะได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ ควรมีการติดต่ออย่างใกล้ชิดกับนักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาทางด้านพาณิชยนาวิ เพื่อขอคำแนะนำหรือขอความร่วมมือในการทำเครื่องมือช่วยค้นประเภทต่าง ๆ และเพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการบริการมากขึ้น

2. ห้องสมุดควรให้ความสำคัญในการจัดทำเครื่องมือช่วยค้นสิ่งพิมพ์ประเภทอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากบัตรรายการในสิ่งพิมพ์ทุกประเภท เช่น ควรมีการจัดทำฐานข้อมูลในห้องสมุดทุกแห่งและพัฒนาฐานข้อมูลในห้องสมุดร่วมกันจนสามารถใช้ฐานข้อมูลสิ่งพิมพ์ระหว่างห้องสมุดได้ หรือห้องสมุดควรมีการจัดทำเครื่องมือช่วยค้นสิ่งพิมพ์อื่น ๆ จะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการบริการ ทำให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงสิ่งพิมพ์ที่ต้องการได้ทุกประเภท

3. ควรมีความร่วมมือระหว่างแหล่งสารสนเทศด้วยกันในการจัดหาสิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชย์นาวีเพื่อให้บริการ และควรมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารของแหล่งเพื่อให้สามารถขยายขอบเขตของการบริการให้แก่ผู้ใช้ได้อย่างกว้างมากขึ้น

4. ควรมีการจัดทำบรรณานุกรมสิ่งพิมพ์ที่มีในแหล่งสารสนเทศทุกแห่งให้ครบถ้วน เพื่อสามารถบริการแก่ผู้ใช้ได้ทุกระดับ และควรพิจารณาระเบียบของแหล่งสารสนเทศร่วมกันในการเผยแพร่ข่าวสารไปยังแหล่งต่าง ๆ เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ของสิ่งพิมพ์ที่มีอยู่ในแหล่งได้อย่างเต็มที่

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การผลิตสิ่งพิมพ์ของแหล่งสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการพาณิชย์นาวี ทั้งในหน่วยงานภาครัฐบาลและภาคเอกชน เพื่อให้ทราบจำนวนของสิ่งพิมพ์ที่ผลิต การเผยแพร่สิ่งพิมพ์ตลอดจนปัญหาในการผลิตสิ่งพิมพ์

2. ควรมีการศึกษาการใช้บริการของสิ่งพิมพ์ทางด้านพาณิชย์นาวี ในห้องสมุดต่าง ๆ เพื่อให้ทราบแนวโน้มของการใช้สิ่งพิมพ์แต่ละประเภท

3. ควรมีการศึกษาสถิติค้นคว้าเกี่ยวกับทางด้านพาณิชย์นาวีไทย เพื่อทราบปริมาณ เนื้อหา และวิธีการดำเนินงาน